

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки

**ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ**
галузь знань – 10 «Природничі науки»
спеціальність **103«Науки про Землю»**

програма рекомендована до впровадження
вченою радою
географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 10 від 20 травня 2021 року)

Голова вченої рад

Ю.М. Барський

Луцьк 2021

Програма вступного іспиту з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії із спеціальності «Науки про Землю» використовується для встановлення професійного рівня вступника за вказаною спеціальністю.

Вступник з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії має бути висококваліфікованим фахівцем, широкого профілю, що здатний до самостійної творчої науково-дослідної діяльності у галузі наук про Землю.

Іспит з спеціальності «Науки про Землю» проводиться комісією географічного факультету, яка затверджується наказом Ректора університету, за білетами, що сформовані відповідно до програми вступного іспиту з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії із спеціальності «Науки про Землю».

Іспит проводиться усно.

На іспит вступник з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії представляє свою Дослідницьку пропозицію, яку представляє у вигляді реферату. Дослідницька пропозиція – це науковий текст обсягом до 25 сторінок, підготовлений вступником до аспірантури, в якому обґрунтовується тематика майбутнього дисертаційного дослідження, його актуальність, новизна, стан розробки у вітчизняній та зарубіжній науці; методи та методологія осмислення проблеми, можливі шляхи розв'язання поставлених задач.

Дослідницька пропозиція має бути результатом детального вивчення спеціальної наукової літератури з даної проблеми, містити власні погляди на категоріально-поняттєвий апарат, розкривати теоретико-методологічні засади вивчення питання, сутність проблеми, методи і методичні основи дослідження. Дослідницька пропозиція презентується та оцінюється на вступному іспиті з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії. Відповідь на іспит оцінюється за шестибальною системою: "відмінно", «добре» («дуже добре»), "добре", «задовільно», "задовільно" («достатньо»), "незадовільно" та за 100-бальною шкалою. При оцінюванні відповіді враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються: невірно розкрита сутність або основний зміст питання; нечітке визначення понять, термінів, наукових категорій; недостатня глибина розуміння сучасних концепцій; значні неточності у використанні при відповіді статистичних показників; порушення послідовності у викладі матеріалу; неконкретність у викладенні матеріалу, неточності у назвах та виборі географічних об'єктів. За наявності недоліків і окремих помилок оцінка кожного питання знижується. Повна відповідь оцінюється на "відмінно" і має всебічно, правильно і в логічній послідовності розкривати сутність кожного питання, при цьому мають бути виявлені глибокі знання фахової наукової вітчизняної та зарубіжної літератури, повне і

правильно розкриття сутності наукових термінів, понять, наукових категорій та концепцій, давати комплексну оцінку досліджуваного явища чи процесу.

Оцінка за іспит з спеціальності «Науки про Землю» за рішенням вченої ради географічного факультету формується з двох частин:

1. Кількість балів за усну відповідь (максимально 70 балів);
2. Кількість балів за представлення власної Дослідницької пропозиції - реферат (максимально 30 балів).

Розподіл балів, які отримують вступники:

- 1-34 відповідає оцінці «незадовільно»;
- 60-64 відповідає оцінці «задовільно» («достатньо»);
- 65-74 відповідає оцінці «задовільно»;
- 75 - 84 відповідає оцінці «добре»;
- 85 - 89 відповідає оцінці «добре» («дуже добре»);
- 90 - 100 відповідає оцінці «відмінно».

Критеріями оцінювання є рівень кваліфікації вступника з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії за спеціальністю 103 «Науки про Землю», здатність його до самостійної науково-дослідницької та практичної діяльності.

Програма вступного іспиту з освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії з спеціальності «Науки про Землю» використовується для встановлення професійного рівня вступника за вказаною спеціальністю.

Вступник до аспірантури має бути висококваліфікованим фахівцем, широкого профілю, що здатний до самостійної творчої науково-дослідної діяльності у галузі географії.

Об'єкт, предмет і методи фізичної географії. Система фізико-географічних наук. Джерела та передісторія вчення про ландшафт (Vст. до н.е. – XVIII ст.). Ландшафтознавство в 20-30 рр. XX ст. Ландшафтознавство в 40-60 рр. XX ст. Сучасний етап розвитку ландшафтознавства. Розвиток ландшафтознавчих ідей і ландшафтознавства в Україні. Значення праць А. Гумбольдта, З. Пассарге, В.В. Докучаєва, Д.М. Анучина, А.О. Григор'єва, Л.С. Берга, Г.І. Танфільєва, П.А. Тутковського, С.Л. Рудницького, П.П. Полинова, С.В. Калесника, К.К. Маркова, М.А. Солнцева, А.Г. Ісаченка, К.І. Геренчука, Ф.М. Мількова, В.Б. Сочава, О.М. Маринича, П.Г. Шищенко, Г.П. Міллера для розвитку фізичної географії. Структура фізичної географії та її зв'язок з іншими науками. Об'єкт, предмет і завдання комплексної фізичної географії.

Сонячна система її параметри та будова. Порівняльна планетологія. Сонце. Планети земної групи, планети - гіганти. Комета й метеорити. Значення досягнень порівняльної планетології для з'ясування особливостей будови й розвитку Землі. Основні гіпотези походження Сонячної системи.

Форма й розмір Землі, еліпсоїд Красовського. Добовий та річний рухи Землі та їх наслідки. Неоднорідність Землі, оболонкова модель будови. Засоби визначення меж між головними оболонками. Земна кора, типи земної кори та склад. Особливості складу нижньої та верхньої мантиї. Внутрішнє та зовнішнє ядро. Астеносфера і літосфера, співвідношення між земною корою та

літосферою. Магнітне поле Землі, інверсія магнітного поля, шкала магнітних інверсій. Джерела теплової енергії та теплове поле Землі, розподіл температур і тисків у надрах Землі. Мінерали та їх класифікація, поняття про парагенезис мінералів. Гірські породи, їх типи.

Відносна геохронологія та методи її створення: стратиграфічний, біостратиграфічний. Геохронологічна шкала, ієрархія її підрозділів.

Вивітрювання та його чинники. Фізичне вивітрювання: температурне та механічне. Хімічні вивітрювання: окиснення, гідратація, розчинення, гідроліз. Роль органічного світу у процесах вивітрювання. Кори вивітрювання: сучасні та викопні, площинні та лінійні. Грунтоутворення та ґрунти.

Геологічна діяльність вітру: чинники та інтенсивність еолових процесів; руйнівна робота вітру, дефляція і коразія, форми мікрорельєфу; еолове транспортування та акумуляція; леси, їх розповсюдженість та значення. Пустелі як область розвитку еолових процесів; дефляційні та акумулятивних текучих вод. Площинний змивсхилів. Делювій. Тимчасові руслові потоки: розвиток ярів, робота тимчасових гірських потоків. Пролувій. Базис ерозії. Геологічна робота річок: донна та бічна ерозія, профіль рівноваги, перенос та акумуляція річкових відкладів. Річкові долини, їх форма та розвиток. Формування алювію та будова заплави. Надзаплавні тераси, їх типи та механізм формування. Дельти та естуарії. Річкові системи та їх розвиток. Загальна спрямованість водної денудації суші, пенеппен. Геологічна діяльність підземних вод: види води у гірських породах. Класифікації підземних вод за походженням та за умовами залягання.

Підземні води. Напірні та безнапірні води, артезіанські басейни. Хімізм підземних вод, мінеральні води. Карстові процеси: чинники, поверхневі та підземні карстові форми. Геологічна діяльність льодовиків: розповсюдженість і типи льодовиків; руйнівна робота, льодовикові форми рельєфу. Морени та їх типи. Флювіо-гляціальні процеси та відклади. Зледеніння в історії Землі та їх можливі причини. Геологічні процеси в кріоліт озоні: розповсюдженість зони мерзлоти, режими підземних вод, кріогенні процеси та форми мікрорельєфу у кріоліт озоні.

Загальна характеристика морів та океанів. Загальна характеристика водної оболонки Землі, рельєф дна океанів у пасивних та активних континентальних окраїнах. Склад, органічний світ та динаміка води в океанах і морях. Руйнівна робота моря, акумулятивні форми рельєфу. Процеси осадонакопичення в різних зонах світового океану: літоральні, субліторальні, батіальні та абісальні відклади. Відклади лагун та соляр одних басейнів. Поняття про озеро та болото. Значення озер і боліт у географічній оболонці.

Гравітаційні процеси та їх типи. Власне гравітаційні, водно гравітаційні та гравітаційно-водні процеси, практичне значення їх вивчення.

Тектонічні рухи, їх класифікація та методи вивчення. Диз'юнктивні землетруси, їх причини, методи вивчення, розповсюдженість та проблеми прогнозу. Магматизм та його форми. Вулканічний процес, його стадії. Типи вулканів і вулканічних вивержень. Продукти вулканічних вивержень, вулканічні породи. Розповсюдженість та геодинамічна обумовленість

вулканізму. Структури вулканічних комплексів. Інтрузивний магматизм і форма, і склад інтрузивних тіл, їх класифікації, інтрузивні породи. Магматичні комплекси. Походження магм та їх еволюція в корових умовах. Метаморфізм, головні фактори метаморфізму. Особливості метаморфічних перетворень і метаморфічні гірські породи. Мінеральні парагенезиси та фації метаморфізму. Типи метаморфізму: моно фаціальний, полі фаціальний і зональний метаморфізм; локальний і регіональний; ударний і динамометаморфізм; характер ультраметаморфічних перетворень. Структури метаморфічних комплексів.

Сучасний поділ літосфери на великі та малі плити. Дивергентні, конвергентні та трансформні границі літосферних плит. Динаміка та кінематика літосферних плит, проблема механізмів переміщень. Основні-геоструктурні елементи континентів: платформи та складчастого геосинклінальні пояси. Древні та молоді платформи континентів, байкальські, каледонські, герцинські, мезозойські та альпійські складчасті геосинклінальні споруди Євразії. Орогенез та його типи.

Геологічне районування Євразії. Фізико-географічні дані та геотектонічне районування. Східноєвропейська платформа. Геологічна будова докембрійського фундаменту та осадового чохла. Геологічна будова фундаменту, осадовий чохол та платформний магматизм. Китайська та Таримська платформи. Основні тектонічні елементи та будова платформного чохла. Індостанська платформа. Мегаблоки і стратиграфія докембрію. Осадовий чохол. Західноєвропейська молода платформа її районування, тектонічні структури каледоніди і герценіди, магматизм. Урало-Монгольський складчастий пояс, тектонічне районування. Західнотихоокеанський складчастий пояс, тектонічне районування та історія геологічного розвитку. Альпійсько-Гімалайський складчастий пояс, тектонічне районування та історія геологічного розвитку.

Український щит як частина Східноєвропейської платформи. Особливості стратиграфії та тектоніки Скіфської плити. Карпатська альпійська складчато-насувна система, загальні риси стратиграфії, тектоніки та магматизму, корисні копалини Карпат. Складчасті споруди Гірського Криму: стратиграфія, тектоніка та вугленосність Донецького басейну. Особливості геологічної будови та нафтогазоносність Дніпрово-Донецької западини.

Основні етапи розвитку ландшафтознавства. Географічні принципи, закони і закономірності. Закон географічної зональності. Географічна оболонка, її межі, склад і структура. Кругообіг речовини і енергії в географічній оболонці. Зональна структура географічної оболонки. Висотна географічна поясність. Ландшафтна сфера. Антропогенні зміни географічної оболонки. Ноосфера, її структура. Поняття про природно-територіальний комплекс і геосистему. Компоненти ландшафту і ландшафтоутворюючі чинники. Типи ландшафтно-територіальних структур. Морфологічна структура географічного ландшафту. Вертикальні і горизонтальні межі геосистем. Вплив геофізичних полів на формування та динаміку ландшафтів. Міграція речовин в геосистемах. Ландшафтно-

геохімічні бар'єри.

Геохімічна класифікація ландшафтів.

Класифікація ландшафтів.

Теоретичні основи фізико-географічного районування. Система таксономічних одиниць фізико-географічного районування. Об'єкт і предмет історичного ландшафтознавства та структура і місце історичної географії в системі географічних наук.

Характеристика джерельної бази історичної географії (інформаційні системи різних сфер знань). Загальна характеристика географічної оболонки. Речовина географічної оболонки. Складові частини і структурні рівні організації географічної оболонки. Вертикальна структура географічної оболонки. Горизонтальна структура географічної оболонки. Джерела енергії в географічній оболонці. Трансформація і перенесення енергії та речовини в географічній оболонці.

Біосфера та основні закономірності її територіальної структури. Ландшафтна екологія, її зміст та завдання. Геофізика ландшафтів, її зміст і методи досліджень. Геохімія ландшафтів, її зміст і методи досліджень. Предмет, зміст та методи прикладної фізичної географії. Меліоративна географія, її зміст і методи. Роль біогеографії в системі природничих наук.

Періодичні рухи в географічній оболонці. Саморегулювання в географічній оболонці. Єдність і цілісність географічної оболонки. Розвиток географічної оболонки. Широтна зональність. Азональність. Секторність. Висотна поясність і орографічні чинники ландшафтної диференціації. Висотна ландшафтна диференціація рівнин. Ярусність і бар'єрність на рівнинах і в горах.

Співвідношення зональних і азональних закономірностей і їх значення як теоретичної основи фізико-географічного районування. Суть і зміст фізико-географічного районування. Теоретичні основи фізико-географічного районування. Системи фізико-географічного районування А.Г. Ісаченка та К.І. Геренчука.

Документований та не документований періоди в Україні. Методика історико-ландшафтного регіонального аналізу. Організаційні форми польових географічних досліджень. Основні етапи польових географічних досліджень: підготовчий, польовий, камеральний. Методи досліджень у сучасній фізичній географії. Особливості методики польового великого- і середньомасштабного ландшафтного картографування. Методи вивчення динаміки ландшафтів. Дистанційні методи дослідження ландшафтів.

Системи обробки дистанційних зображень Землі.

Географічні інформаційні системи у фізичній географії і ландшафтознавстві.

Прикладне ландшафтознавство, його завдання, структура і методи. Сільськогосподарський, лісогосподарський, меліоративний напрямки. Урбо-ландшафтознавчий і рекреаційний напрямки. Моніторинговий та екологічний напрямки.

Фізико-географічне районування України. Ландшафтна структура території України. Природні територіальні комплекси Українських Карпат, Розточчя, Опілля, Малого Полісся, Волинської височини, Волинського Полісся.

Головні етапи взаємодії суспільства і природи в голоцені (на території України). Головні чинники і динаміка зменшення лісистості в ландшафтах України у 2-му тисячолітті. Антропогенні зміни ландшафтів України з останньої чверті XVIII-го століття до Першої світової війни. Техногенні зміни ландшафтів України в XX-му столітті.

Розвиток екології в Україні. Екосистеми як основна функціональна одиниця біосфери. Екологічні проблеми сучасності.

Головні риси геологічної будови території України та їхній вплив на формування ландшафтів. Головні риси геоморфологічної будови території України та їхній вплив на формування ландшафтів. Закономірності в поширенні антропогенних відкладів на території України.

Кліматичні умови та ресурси України. Кліматичне районування України. Внутрішні води та водні ресурси України. Головні риси ґрунтового покриву України. Головні риси рослинного покриву України. Зв'язок між поширенням ґрунтів і типами рослинності на території України. Негативні фізико-географічні процеси на території України та шляхи боротьби з ними. Вплив господарської діяльності на природні умови України. Геоекоекологічні проблеми меліорації на території України. Природно-заповідний фонд України. Зональність та а зональність ландшафтів на території України.

Обґрунтування схеми фізико- географічного районування території України. По-зональна характеристика природних ресурсів України. Фізико-географічна характеристика зони мішаних лісів України. Фізико-географічна характеристика Чернігівського Полісся. Фізико-географічна характеристика зони широколистяних лісів. Фізико-географічна характеристика Волинського Полісся. Фізико-географічна характеристика лісостепової зони України. Фізико-географічна характеристика Дністровсько-Дніпровського лісостепового краю. Фізико-географічна характеристика Лівобережно-Дніпровського лісостепового краю. Фізико- географічна характеристика Середньо-Руського лісостепового краю. Фізико-географічна характеристика степової зони України. Фізико-географічна характеристика Українських Карпат. Фізико-географічна характеристика Кримських гір.

Ландшафт як об'єкт естетичного сприйняття. Фізіологічні та композиційні властивості ландшафту. Формування образу ландшафту. Ландшафтні смаки: формування та еволюція. Ландшафтно-естетичні преференції. Методи оцінювання естетичних якостей ландшафту. Вивчення естетико-ландшафтного потенціалу територій. Основні напрями практичного застосування результатів естетико-ландшафтознавчих досліджень. Поняття про перцепцію ландшафту. Роль перцепції ландшафту в практичній діяльності сучасного суспільства.

Методики дослідження механізму сприйняття довкілля людиною. Способи аналізу фізіономічних властивостей ландшафту. Поняття про етнокультурні ландшафти. Теорії культурного ландшафтознавства та класифікації культурних ландшафтів. Критерії визначення етнокультурних ландшафтів в Україні.

Поняття про етногеоекологічні дослідження та етноландшафтні реконструкції. Поняття про агро- та урбоекологію як напрями сучасних ландшафтно-екологічних досліджень. Поняття про системно-синергічні основи аграрного та урбанізаційного природокористування.

Уявлення про екосистеми та ландшафти міських територій та територій сільськогосподарського призначення як про ноосферні об'єкти. Використання теоретичних положень ландшафтознавства та ландшафтної екології в методиках проведення агроекологічних та урбоекологічних досліджень. Нормативна та законодавча база природокористування у містах і в межах агроландшафтів. Процедури контролю та управління якістю міського середовища. Схеми проведення агроекологічного моніторингу та районування територій. Перспективи сталого розвитку міських територій та агроландшафтів.

Поняття про геоекологічну безпеку. Основні механізми забезпечення ефективної геоекологічної безпеки та система її діагностики. Основні положення теорії екологічних ризиків. Типізація екологічних ризиків. Механізми управління екоризиками для реалізації успішної стратегії геоекологічної безпеки.

Поняття про геоекологічне обґрунтування проектів природокористування. Основні етапи геоекологічного обґрунтування територіальних схем і проектів природокористування. Нормування антропогенних навантажень на геосистеми. Геоекологічні принципи проектування геотехсистем (ГТС). Геоекологічне обґрунтування проектування промислових ГТС. Геоекологічні принципи проектування транспортних ГТС. Геоекологічні принципи проектування урботехсистем. Геоекологічні принципи проектування сільськогосподарських та водогосподарських ГТС. Геоекологічні принципи проектування лісгосподарських та рекреаційних ГТС.

Особливості застосування імовірнісних математичних методів у фізичній географії. Поняття про закон розподілу випадкової величини. Моменти і характеристики розподілу випадкової величин. Основні закони розподілу випадкової величини. Система випадкових величин і зв'язки між ними. Вихідні основні поняття теорії випадкових функцій. Характеристики і властивості випадкового процесу. Характеристики і властивості випадкового поля. Поняття про модель і моделювання довкілля. Визначення моделі і моделювання у фізичній географії та геоекології. Класифікації моделей. Поняття про найбільш застосовні у геоекології симплексні методи моделювання. Загальні вимоги до моделей. Особливості моделювання просторових структур геосистеми та ландшафтних меж. Модельно-параметрична формалізація геосистеми. Поняття про стохастичну структуру геосистеми. Стан, рівень і ознаки стану геосистеми, її стійкість і надійність.

Принципові групи підходів до модельного геоінформаційного районування територій. Розрахунково-оптимізаційні моделі геоекологічного моніторингу. Алгоритмічна схема геоекологічно-економічної оптимізації режимів управління геосистемами. Поняття про географічні інформаційні системи (ГІС) та ГІС-технології. Просторовий аналіз як основа сучасної географії.

Геоінформаційні структури та моделі даних. Введення, збереження та редагування даних у ГІС. Елементарний просторовий аналіз та вимірювання у ГІС. Класифікація і перекласифікація просторових об'єктів у ГІС. Статистичні поверхні у ГІС. Просторові розподіли об'єктів у ГІС. Накладання шарів у ГІС. Вивід результатів аналізу у ГІС. Прикладне застосування і модифікації ГІС у географії та геоєкології. Сучасний світові та вітчизняні ГІС та їхній інструментарій. Поняття про комп'ютерні мережі. Географічна інформаційна мережа. Поняття про сервіси Інтернету. Методичні засади створення веб-сайтів. Безпека та захист інформації в інформаційних мережах.

Підходи до проведення пошуку фахової інформації в мережі інтернет. Поняття про наукову діяльність і її типи. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження, вчений, науковий і науково-педагогічний працівник. Наукова установа, наукова робота і результат, науково-прикладний результат. Пізнання, наукове пізнання та наукове дослідження. Наукова ідея та гіпотеза. Закон, судження, умовивід. Теорія. Наукова концепція, принцип, поняття (термін), науковий факт.

Методологія наукового пізнання і метод дослідження. Основні результати наукових досліджень. Суб'єкти наукової діяльності. Підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів. Повноваження суб'єктів державного регулювання та управління у сфері наукової діяльності. Поняття про міжнародне екологічне співробітництво (МЕС). Суть глобальних проблем, що зумовили необхідність МЕС. Принципи формування глобальної екологічної політики України при МЕС. Міжнародні екологічні організації, фонди, програми та проекти, представлені в Україні, та сфери їхньої діяльності. Основні міжнародні нормативно-правові та регламентуючі документи екологічного та геоєкологічного спрямування (угоди, конвенції тощо).

Сучасні міжнародні підходи до категорювання якості довкілля з урахуванням стійких сполук-забрудників ландшафту. Загальні форми міжнародного екологічного та геоєкологічного моніторингу та управління довкіллям з метою його захисту. Поняття про міжнародний досвід планування ландшафту. Історія розвитку ландшафтної архітектури та проектування. Переваги ландшафтного підходу до планування довкілля та основні здобутки закордонних науковців у цій сфері. Основні підходи та методи планування ландшафту та ландшафтного дизайну.

Методики проведення ландшафтних досліджень для потреб ландшафтної архітектури, дизайну та планування. Ландшафтне та біотичне різноманіття як предмет МЕС. Поняття, цінності та методологія вивчення ландшафтного та біотичного різноманіття. Зміст, мета та завдання основних конвенцій та угод міжнародного, європейського та регіональних рівнів про ландшафтне та біорізноманіття.

Репрезентативність і унікальність територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Правові засади впровадження Конвенції про біорізноманіття. Принципи функціонування екологічної мережі міжнародного (у т.ч. всеєвропейського), національного та регіонального рівнів. Міжнародні

екомережі та їхній менеджмент. Ландшафтно-екологічні засади створення екомереж.

Симплексні та комплексні показники біоландшафтної територіальної структури. Зміст і особливості створення менеджмент-планів природоохоронних територій. Основні міжнародні документи та організації у сфері менеджменту екомереж. Міжнародний досвід розбудови екомереж. Базові положення менеджменту міжнародних екологічних проектів (МЕП). Концептуальне обґрунтування та комплексний аналіз ефективності МЕП. Підходи до планування та розробки МЕП. Методи менеджменту ризиків міжнародного екологічного проектування. Форми і організаційні дії з менеджменту реалізації МЕП. Процедури менеджменту якості МЕП. Соціально-психологічні чинники менеджменту МЕП. Методично-прикладний досвід менеджменту типових міжнародних екологічних проектів.

Список літератури

1. Атлас України (електронна версія) // Інститут географії НАНУ, ІС "Гео". – К., 2000.
2. Багров М.В. та ін.. Землезнавство: Підручник /М.В.Багров, В.О. Боков, І.Г.Черваньов; За ред.. П.Г.Шищенка. – К.: Либідь, 200. -464 с.
3. Беручашвили Н.Л. Геофизика ландшафтов. – М., 1990.
4. Білоус Л.Ф. Інформаційні мережі. – К., 2005.
5. Ваганов П.А., Ман-СунгИм. Экологические риски. – СПб., 2001.
6. Водна Рамкова Директива ЄС 2000/60/ЄС. Основні терміни та їх визначення. – К., 2006.
7. Воронов Г.С. Охорона атмосфери. – К., 1997. Всеєвропейська стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. – К., 1998.
8. Гавриленко О.П. Основи екології та безпека життєдіяльності. – К., 2004.
9. Гавриленко О.П. Методологія наукових досліджень. – К., 2004.
10. Гавриленко О.П. Геоекологічне обґрунтування проектів природокористування. – К.: Ніка-Центр, 2008.
11. Герасимчук З.В., Олексюк А.О. Екологічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення. – Луцьк, 2007.
12. Геренчук К.І. Основні проблеми фізичної географії. – К.: Вища школа, 1969. – 132с.
13. Геренчук К.І., Боков В.А., Черванев І.Г. Общее землеведение. – М.: Высшая школа, 1984. – 255с.
14. Голд Дж. Психология и география: основы поведенческой географии. – М., 1990.
15. Гончаренко М.С., Бойчук Ю.Д. Екологія людини. – К., 2005.
16. Гродзинський М.Д. Основи ландшафтної екології. – К., 1993.
17. Гродзинский М.Д., Шищенко П.Г. Ландшафтно-экологический анализ в мелиоративном природопользовании. – К., 1993.
18. Гродзинський М.Д. Стійкість геосистем до антропогенних навантажень. – К., 1995.
19. Гродзинський М.Д., Савицька О.В. Естетика ландшафту. – К., 2005.
20. Гродзинський М.Д. Пізнання ландшафту: місце і простір. У 2-х т. – К., 2005.
21. Гродзинський М.Д., Савицька О.В. Ландшафтознавство. – К., 2008.
22. Гродзинський М.Д., Свідзінська Д.В. Ніші ландшафтів України у просторі кліматичних факторів. – К., 2008.
23. Гуцуляк В.М. Геохімія ландшафту. – Чернівці, 1994.

- 24.Данилишин Б.М., Ковтун В.В., Степаненко А.В. Наукові основи прогнозування природно-техногенної (екологічної) безпеки. – К., 2004.
- 25.Дмитрук О.Ю. Урбаністична географія з основами урбогеокології. – К., 2000.
- 26.Заповідна справа в Україні / За ред. М.Д.Гродзинського, М.П.Стеценка. – К., 2003.
- 27.Исаченко А.Г. Ландшафтоведение и физико-географическое районирование. – М.: Высшая школа, 1991. – 366с.
- 28.Исаченко А.Г. Система основных понятий современного ландшафтоведения // География и современность. – Л., 1982. – С. 17-50.
- 29.Исаченко А.Г. Прикладное ландшафтоведение. – М., 1976.
- 30.Исаченко А.Г. Оптимизация природной среды. – М., 1980.
- 31.Клименко М.О. Антропогенні зміни і стан здоров'я населення. Регіональні екологічні проблеми. – К., 2002.
- 32.Клімат України / За ред. В.М.Ліпінського, В.А.Дячука, В.М.Бабіченко. – К., 2003.
- 33.Маринич О.М., Шищенко П.Г. ФізичнагеографіяУкраїни: Підручник.-К.:Т-во "Знання", 2003.-479с.
- 34.Маринич О.М., Шищенко П.Г. Фізична географія України. – К., 2005.
- 35.Марковітц П. Посібник з впровадження місцевих екологічних програм дій у Центральній і Східній Європі. – Сентендре, Угорщина, 2002.
- 36.Международные водотоки. Расширениесотрудничества и урегулированиеконфликтов.ЕСЕ/МР.ВАТ/3. – Washington, 2000.
- 37.Мельник А.В. Українські Карпати: еколоого-ландшафтознавчедослідження.- Львів, 1999.-286с
- 38.Методи геооекологічних досліджень / За ред. М.Д.Гродзинського та П.Г.Шищенко. – К., 1999.
39. Міждержавні природно-заповідні території / Під ред. Т.Л.Андрієнко. – К., 1998.
- 40.Міллер Г.П., Петлін В.М., Мельник А.В. Ландшафтознавство: теорія і практика. Навч. посібн. – Львів: Видавн. центр ЛНУ, 2002.-172с.
41. Миллер Г.П. Ландшафтные исследования горных и предгорных территорий. – Львов: Высшая школа, 1974. – 206с.
- 42.Назарук М.М., Койнова І.Б. Екологічний менеджмент. – Львів, 2004.
43. Николаев В.А. Ландшафтоведение: Эстетика и дизайн. – М., 2003.
- 44.Ніколаєнко В.Н. Міжнародні конвенції про охорону навколишнього середовища // Право України. – 2001. – №1.
- 45.Олійник Я.Б., Самойленко В.М., Хільчевський В.К. Навчально-методичний комплекс з виконання курсових та кваліфікаційних робіт. К., 2001.
- 46.Осадчий В.И., Самойленко В.Н., Набиванец Ю.Б. Информационный менеджмент экологическогооздоровлениямеждународногобассейнаДнепра. – К., 2004.
- 47.Пашченко В.М. Методологія посткласичного ландшафтознавства. – К., 1999.
- 48.Петлін В.М. Концепції сучасного ландшафтознавства. – Л., 2006.
- 49.Позаченюк Е.А. Территориальноепланирование. – Симферополь, 2003.

50. Польові географічні дослідження. Геренчук К.І., Раковська Е.М., Топчієв О.Г. ВО «Вища школа», 1975. -248 с.
51. Програма дій "Порядок денний на ХХІ століття (Agenda ХХІ)", К., 2000.
52. П'ята Всеєвропейська Конференція "Довкілля для Європи". Матеріали та документи (CD)– К., 2004.
53. Романчук С.П. Історичне ландшафтознавство. К., 1998.
54. Романчук С.П. Основи етноекотології. – К., 2005.
55. Руководство по ландшафтному планированию. – Т.2. Методическиерекомендации по ландшафтному планированию. – М., 2001.
56. Самойленко В.М. Комплексне районування радіоактивно забруднених територій Полісся і півночі Лісостепу за гідрологічно-ландшафтними умовами та можливими радіоекотологічними наслідками місцевого водо- і ресурсокористування. – К., 1999.
57. Самойленко В.М. Ймовірнісні математичні методи в геоекотології. – К., 2002.
58. Самойленко В.М. Математичне моделювання в геоекотології. – К., 2003.
59. Самойленко В.М. Основи геоінформаційних систем. Методологія. – К., 2003.
60. Самойленко В.М. Навчально-методичний комплекс з математично-моделного та геоінформаційного забезпечення підготовки географів. – К., 2003.
61. Самойленко В.М., Корогода Н.П. Геоінформаційне моделювання екомережі. – К., 2006.
62. Самойленко В.М., Верес К.О. Моделювання урболандшафтних басейнових геосистем. – К., 2007.
63. Сівак В.К., Солодкий В.Д. Основи екологічної безпеки територій та акваторій. – Чернівці, 2000.
64. Скребец В.А. Экологическая психология. – К., 1998.
65. Солнцев Н. А. Учение о ландшафте (избранные труды).- М.: Изд-во Моск. Ун-та, 2001.- 384 с
66. Тянь Р.Б., Холод Б.І., Ткаченко В.А. Управління проектами. – К., 2004.
67. Україна: прогрес на шляху сталого розвитку. Інформаційно-аналітичний огляд виконання "Порядку денного на ХХІ століття". – К., 2002.
68. Хилько М.І. Пріоритети політики екологічно безпечного розвитку. – К., 1999.
69. Хільчевський В.К., Дубняк С.С. Основи океанології. – К., 2001.

Схвалено на засіданні кафедри фізичної географії
Протокол №11 від 17 травня 2021р.

